

ORALNOZGODOVINSKI DOKUMENTI

Damijan Kljajič

Muzej KC Ivana Napotnika Velenje

ALOJZ SLAVKO STROPNIK

ALOJZ SLAVKO STROPNIK, p.d. Basist, kmet, pesnik in kronist svojega kraja, rojen 4. junija 1918 v Družmirju, kjer živi še danes. Oče Franc Stropnik, doma iz Topolšice, p.d. Zabreznik; mati Ana, roj. Tajnik, hči Mihaela Tajnika, p.d. Lepa, iz Raven pri Šoštanju, in Marije, roj. Novak, p.d. Basist). Mihael Tajnik je bil znan narodnozavedni delavec in med drugim tudi župan občine *Šoštanj - okolica* s sedežem v Družmirju. Poleg kmetije je bila pri Basistovih v Družmirju tudi znana gostilna.

Slavko Stropnik, fotografija: Damijan Kljajič

Točen datum ustanovitve gostilne ni znan, zagotovo pa je bila tam gostilna že sredi 19. stoletja. V Basistovi hiši je bila leta 1882 ustanovljena prva čitalnica v Šaleški dolini in imela tu nekaj časa svoje prostore.

Slavko Stropnik je bil šesti od osmih otrok (Marija, Ivan, Fanika, Ljudmila, Franc, Slavko, Pavla, Jože), od katerih je sestra Fanika umrla še kot otrok, ostali pa so uspeli preživeti razbur-

kano otroštvo takratnega časa (najmlajši brat Jože je bil kasneje doktor medicine in redni profesor na Medicinski fakulteti v Ljubljani). Leta 1924 je Slavko Stropnik pričel obiskovati šest-razredno osnovno šolo v Šoštanju, po petem razredu pa je tri leta obiskoval še šoštanjsko meščansko šolo. V šolskem letu 1935/36 je nato obiskoval Kmetijsko šolo v Šentjurju pri Celju, s čimer se je tudi zaključilo njegovo izobraževanje, saj je bil določen, da prevzame domačo kmetijo in gostilno. Leta 1939 je odšel na služenje vojaškega roka v kraljevo gardo v Beograd, vendar je bil že po dveh mesecih zaradi delne nesposobnosti odpuščen. Do začetka druge svetovne vojne in prvi dve leti vojne je preživel na domači kmetiji v Družmirju, 5. aprila 1943 pa je bil mobiliziran v nemško vojsko. Iz Celja je bil z ostalimi Spodnještajerci prepeljan v Ingolstadt na Bavarskem, od tu pa na vojaško usposabljanje v mestu Korec in Miširič v Ukrajini. Zaradi sklepne revme, ki ga je začasno rešila odhoda na fronto, je bil premeščen v vojaško bolnico v Kempten, od tu pa v zdravilišče Krumbad. Po koncu zdravljenja je dobil enomesečni redni in bolniški dopust, tako da je januar 1944 v glavnem preživel doma, v Družmirju. 5. februarja 1944 se je vrnil v Kempten, v Nemčijo, skupaj s svojo enoto pa je bil zopet premeščen v Rusijo, tokrat v bližino mesta Pskov. Tudi tokrat ga je odhoda na fronto rešila bolezen, saj so ga zaradi vnetja ušes poslali v vojaško bolnico v Werro v Estoniji. Njegova enota se je borila na fronti pri Vitebsku in večina Slovencev je tam v hudih bojih z Rdečo armado izgubila življenje. Po odpustu iz bolnice se je deloma peš, deloma pa z "avtostopom" vrnil v enoto, od koder so ga junija 1944 skupaj z ostalimi (delno nesposobnimi) vojaki premestili v Augsburg, kjer bi ga morali trajno odpustiti iz vojske. Ker pa je vojaška sreča Nemčiji že dalj časa obračala hrbet, so vse invalide zopet organizirali v t. i. maršbataljon in jih poslali na fronto v Francijo. Prišli pa so le do Aachna, kjer so padli v obroč ameriške vojske, v katerem so ostali skoraj tri tedne. Skupaj z 10 ali 11 vojaki (v glavnem Slovenci) je Slavko Stropnik pobegnil iz obroča in se predal ameriški vojski. Tu pa se je začela njegova "lagerska pot", z ujetniško številko 31G-761216, iz enega v drugo ameriško taborišče za vojne ujetnike.

Dragi domači,

18. II. 1945.

Če kdaj je danes prava postava še ko nimam na svoji postelji. Pišem vam pisno in sem v mislih ves doma. Človeško kako hitro človek naglo naprej. Tudi je še za nami bližina se zveni veliki noči oh same bo se tudi videl sem z doma in se pomislim po tujem svetu. Tendar sem zadovoljna da se mi je to pot sprimo istaklo skori in da sem se vedno pri zdravju.

Zima sem zelo dober prebil in je v tej državi skoro se pri kraju. V jeseni sem prebil dober obličen v ujetništvu. Tudi mi nima ni prišlo do živca. Spomladu se veselimo mnogo dobitno tudi delo ker smo namreč se vedno brez dela in je večini dolgočasno. Prav lepo vam poročam tudi čim od Klajnerov ženski moji. Tve se imela dobiti se pogovoriti ko je prišel na našoj. Zelo me veseli da je Ivan postal is čimvele in da se živi.

Takšno je torej to naše življenje večini dober večini dobit. Tudi doma pravišvolske tve ko čase toda to pogosto naprej moram vas najti se vse doma žilo in zdravje da. Temo razvili moji lepi življenje. Spominam se pogosto na hube inamiker me očelo na svetu rabi me kod se rastlisoni mi je žalje. Hpac v kmalo ne belji. Najlepši poročam vam od Slavce.

Pismo, ki ga je Slavko Stropnik pisal svojim domačim iz ameriškega ujetniškega taborišča Chartres v Franciji.

Najprej je bil v taborišču Campien pri Parizu, nato v taborišču Chartres in od marca 1945 še v taborišču v bližini Marseilla, od koder se je kot pripadnik 5. prekomorske brigade vrnil domov (že 26. 12. 1944 je podpisal pristopno izjavo za vključitev v enote jugoslovanske vojske). Po vrnitvi v domovino je bil razporejen v Prešernovo brigado, kjer je v glavnem opravljal različne stražarske dolžnosti v Mariboru (recimo straženje mostu preko Drave) in v Ljubljani (stražar pri javnem tožilstvu idr.).

Iz vojske je bil odpuščen decembra 1945. Vrnil se je v domače Družmirje. Leta 1948 (28. 10.) se je poročil z Marijo, roj. Plešnik, p.d. Župnjekovo iz Šentjanža pri Velenju, s katero sta leta 1956 prevzela vodenje Basistove kmetije v Družmirju (gostinsko obrt so opustili leta 1941). V zakonu sta se jima rodila dva sinova: Silvo (roj. l. 1949) in Jože (roj. l. 1953). Basistova kmetija je danes še edina kmetija v Družmirju, saj so se vse ostale morale umakniti zaradi izkopavanja premoga. Basistova domačija pa bo to morala storiti v letu 1996, ko se bodo preselili na novo lokacijo v Šoštanju, saj sta hiša in gospodarsko poslopje že močno razpokana zaradi zemeljskih premikov.

Alojza Slavka Stropnika je kljub temu, da je bil od nekdaj samo kmet, vseskozi zanimala preteklost njegovega domačega kraja, narodno izročilo, literatura in še zlasti pesništvo. Že pred drugo svetovno vojno je napisal nekaj pesmi, še več pa si je iz tega časa zapomnil starih ljudskih pesmi, napevov in melodij, saj je bil tudi godec in je kot mladenič igral na porokah. Večina njegovih verzifikacij izvira iz obdobja med drugo svetovno vojno, ko je kot nemški vojak in kasneje ameriški ujetnik napisal precej pesmi z vojaško tematiko in nostalgičnimi obujanji spominov na domače kraje. Tudi pisma, ki jih je pisal domačim, so izredno zanimiva, saj jih je napisal v pesniški obliki. S pisanjem je nadaljeval tudi po vojni, čeprav manj, piše pa tudi danes. Svojih pesmi ni nikoli objavljajal, saj jih, kot pravi, piše le zase.

Objavljamo pesem, ki jo je napisal 1. marca 1945 kot ameriški ujetnik v taborišču Chartres pri Parizu. Pesem je napisal kar v svojo vojaško knjižico.

CHARTRES

1. marca 1945

*Odšla je zima, sape južne pa zavele
prek gozdov so, njiv in trat,
narava vstaja, ptice so zapele,
vse oznanja nam pomlad.*

*Ali v srcih naših ni veselja,
ne hrepenenja po pomladi,
srta nam je vsaka želja,
robovi smo za žičnatoj ogradi.*

*Izčrpana, slabotna so telesa naša,
obraz bledičen je in suh,
v želodcih lakota se nam oglašča
iz prs pa prošnja za vsakdanji kruh.*

*Ti narod Nemški, Ti oholi,
preklinja Tebe celi svet,
ne odpustimo Ti nikoli,
pomendral si Slovenski cvet.*

*O Bog, ne pusti to na večno,
za prošnje naše ne bodi gluha,
Ti usliši željo srčno,
daj nam svobodo - delo in kruh.*

Pod pesem je Slavko Stropnik še pripisal:

*“Napisal v Franciji pod ameriško celtno v ujetniškem
lagerju na god Albina.”*